

Poručenství a jiné formy péče o dítě

Abstrakt

Cílem disertační práce bylo za pomoci znění zákona, odborných publikací a judikatury pojednat o českém legálním rámci možných způsobů řešení životních situací, v nichž dochází ať už k objektivní či subjektivní nemožnosti rodičů dostát rodičovským povinnostem v oblasti zajištění osobní péče o dítě a jeho právní ochrany, tento komparovat s právní úpravou Francie, částečně též Québecu a Švýcarska a v podobě návrhu právní úpravy *de lege ferenda* představit reálný způsob, jak opatrovnickým soudcům v českém právním prostředí ulehčit. Jedná se konkrétně o komparaci právní úpravy institutu poručenství, opatrovnictví, svěřeni dítěte do péče jiné osoby, pěstounství a ústavní výchovy, které český zákonodárce v části druhé, Hlavě III. občanského zákoníku souhrnně označuje jako tzv. jiné formy péče o dítě. Tyto instituty jsou komparovány s ohledem na svůj obsah, účel a předpoklady využití v podmínkách upravených právními řády obou zemí.

Disertační práce odpovídá na otázku, ve kterých podstatných bodech se česká právní úprava v oblasti jiných forem péče o dítě odlišuje od právní úpravy francouzské, proč se český a francouzský zákonodárce v některých aspektech úpravy jiných forem péče o dítě rozcházejí a dále také, kterou z úprav je možno hodnotit jako efektivnější, účelnější a současně šetrnější k právům osob, kterých se přijímané rozhodnutí v konkrétních případech dotýká.

Co se struktury práce týče, je rozdělena do čtrnácti samostatných kapitol, které jsou rozčleněny na další podkapitoly první a druhé úrovně. Práce se začíná poručenstvím, institutem tzv. zásadní náhradní péče, za ní následuje kapitola věnovaná opatrovnictví. Šestá kapitola stručně pojednává o procesní stránce části druhé, Hlavy III. občanského zákoníku, upravenou především zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, kterou jsem se alespoň v obecném rámci rozhodla zařadit pro její neodmyslitelnou provázanost s úpravou hmotněprávní. Kapitoly za ní následující, jsou již věnovány komparaci úpravy svěřeni dítěte do péče jiné osoby, pěstounství a ústavní výchově, a to v pořadí, v jakém je upravuje občanský zákoník. Nejprve je v rámci jedné kapitoly pojednáno o právní úpravě vládnoucí českému právnímu řádu a v kapitole následující francouzskému právnímu řádu s tím, že její závěrečná podkapitola je vyzdvižením nejvýznamnějších rozdílů obou právních úprav toho, kterého institutu.

Závěru předcházející 14. kapitola shrnuje výsledek celé práce. Na základě provedené komparace a celkového zhodnocení aktuálně platné a účinné právní úpravy, představuje právní úpravu *de lege ferenda*, která z obou komparovaných právních řádů přebírá ta ustanovení, která lze označit za efektivní, účelná a k právům zainteresovaných osob šetrná. Tyto na základě výsledků provedeného srovnání vhodným způsobem aplikuje do konkrétních podmínek českého právního řádu a zasazuje způsobem, aby skutečně poskytovala nejvyšší možnou ochranu osobám, v jejichž prospěch jsou přijímána. Cílem nastíněné úpravy *de lege ferenda* dále je, efektivně snižovat nápad věcí na opatrovnické soudce. Navržená právní úprava je oprostěna od nedostatků, které způsobuje její zastaralost, strnulost, když neumožňuje efektivně delegovat rozhodovací činnost na jiné osoby či orgány, aniž by snižovala míru právní ochrany osob, kterých se rozhodovaná věc týká.

Jelikož úvahy *de lege ferenda* představují progresivní krok, kompletně měnící dosavadní přístup k organizaci a způsobu rozhodování soudů o náhradní rodinné péči, o němž lze jen stěží očekávat, že bude zákonodárcem v blízké době přijat, byly do samého závěru práce alespoň ve stručnosti naformulovány návrhy na změny stávající právní úpravy, bez potřeby její komplexní rekonstrukce. Jedná se o změny, o nichž se domnívám, že by českému právnímu prostředí s ohledem na problémy, se kterými je nucena se v současné době potýkat, prospěly. Mám za to, že jsou progresivní a pro budoucí méně náročnou legislativní činnost ideální inspirací k zajištění vyšší míry ochrany práv.

Klíčová slova: nezletilý, péče, rodina